

absolventa (a jeho uplatnenie v praxi), obsah štúdia a na jeho organizáciu.

Na základe vzájomnej kombináciou úrovní a oblastí vzniká modulový systém problémových okruhov - s ohľadom naň boli v prípravnej fáze vyslovené nasledujúce orientačné otázky:

AI. Aký je podľa Vás aktuálny stav odboru - jeho pozitíva a negatíva (postavenie a úloha architekta v spoločnosti a pod.)?

AII. Máte cieľovú predstavu vývoja odboru, mohli by ste charakterizovať predpokladané zmeny v ňom?

AIII. Aké budú, podľa Vás, potrebné legislatívne, organizačné či iné opatrenia na dosiahnutie predpokladaného pozitívneho vývoja v odbore?

BI. Môžete vyšpecifikovať charakteristiku súčasného profilu absolventa, možnosti jeho uplatnenia v praxi, zhodnotiť jeho pozitíva a negatíva?

BII. Aký je Váš názor na zmenu profilu absolventa vo vzťahu k meniacim sa požiadavkám praxe?

BIII. Ktoré zmeny v systéme vzdelávania odporúčate ako prostriedok zmeny profilu absolventa?

CI. Aké sú pozitíva a negatíva v súčasnom obsahu vzdelávania?

CII. Aká cieľová predstava vývoja zmeny obsahu štúdia najviac korešponduje s predpokladanými potrebami zmeny absolventa?

CIII. Ktoré zmeny v študijných plánoch by podľa Vás zabezpečili najlepšie dosiahnutie Vašej predstavy zmeny obsahu štúdia?

DI. Aké sú pozitíva a negatíva organizácie štúdia a organizačnej štruktúry FA vo vzťahu k súčasnému systému a obsahu vzdelávania architektov?

DII. Kam by mali smerovať Vami navrhované zmeny organizácie štúdia a organizačnej štruktúry fakulty?

DIII. Aký je Váš návrh postupu zmien organizácie štúdia a organizačnej štruktúry Fakulty architektúry?

Možnosť vysloviť svoj názor má každý člen Fakulty architektúry. Z hľadiska konfrontácie s inými školami sme oslovili niekoľko významných osobností zo škôl architektúry doma i v zahraničí. Ich príspevky tvoria špeciálny blok, z ktorého môže vzísť výmena skúseností a zachytenie nových trendov.

Je zrejmé, že na mnohé otázky nenájdeme hneď odpovede. Jedným z cieľov konferencie je však otvoriť diskusiu o problémoch školy. Ja osobne ju chápem ako oficiálny úvod do "stálej konferencie", keď formou diskusných fór organizovaných v spolupráci so samosprávnymi orgánmi školy budeme hľadať odpovede na otázky života školy. Veríme, že takéto podujatia sú nielen odborne, ale aj ľudsky užitočné.

*

Doc. Ing.arch. Bohumil Kováč, CSc.,
prodekan FA STU pre pedagogickú činnosť

THE SIGNIFICANCE AND OBJECTIVES OF THE EDUCATIONAL CONFERENCE AT THE FA STU

By Bohumil Kováč

There are many views concerning the education and training of architects. The discussed profile of an architect, the two grade model of study, mutual relationship between the accredited branches of study, possibilities to introduce the new branches and innovation of the contents and organization of the study are just a few examples. The variety of views follows from the actual character of an architect as a creative profession. The purpose of this conference is to give floor for the discussion and gain the views of the present state, analyze them and specify a way to implement them. It is actually the introduction to the continual discussion which will be organized by the self-governing bodies of the FA STU as the "Discussion Forum".

Sylvia Clavel

K DYNAMIKE MODELOV ŠTÚDIA ARCHITEKTÚRY

V prvom rade by som chcela poďakovať Vašej fakulte, najmä však pánom Gürtlerovi a Špačkovi, za pozvanie na túto konferenciu a pripomenúť dlhotrvajúce priateľstvo medzi Fakultou architektúry STU v Bratislave a Školou architektúry v Paríži-Villeminie. Po stretnutí na konferencii UNESCO v roku 1986 sme mali príležitosť konfrontovať spôsoby a prostriedky výchovy architektov v rôznych štátoch.

Prevládajúci liberálny model

Napriek hlbokým kontextuálnym zmenám sa predstavy o architektoch vo Francúzsku zmenili len málo, stále prevažuje predstava, že vykonávateľ architektonickej praxe je nezávislý architekt - liberál, autor svojho diela. Z tohto hľadiska sú pomery vo francúzskej architektúre a medzi francúzskymi architektami dobrým príkladom výnimčnosti v Európe, počínajúc Colbertom a končiac Napoleonom a kráľovskými architektami z Akadémie. Je tu príliš centralizovaný systém, v ktorom dokonca ešte aj dnes ostáva vzťah architekta k štátu nutnosťou a problémom. V skutočnosti je uznávanie odbornosti dosť nízke - okrem oblastí, v ktorých právomoci deleguje štát. Mimo inštitúcií pamiatkovej ochrany, štátnej správy Francúzska a štátnych urbanistov je vo verejnom sektore málo architektov, málo ich je v súkromných podnikoch, veľmi málo je architektov pracujúcich v slobodnom povolání.

Vzťahy **spoločenstvo - štát - profesia/výučba** vyžadujú, aby:

1. profesia bola organizovaná a životaschopná;
2. postavenie architektúry a architektov bolo určené priamo v legislatíve, a aby vzdelávanie

nebolo podriadené Univerzite, ale profesii (ako vo väčšine ostatných krajín).

Diplom DPLG je potvrdením odbornej spôsobilosti pre prax. Vo Francúzsku pozorujeme, že existuje istý druh monopolu na tituly podľa zákona z roku 1941 (od založenia Komory architektov) a na funkcie podľa zákona o architektúre z roku 1977 o stavebnom povolení a o povinnom prizvaní architekta (172 m²).

Rôznorodosť/Multidisciplinarita

Táto významná pripomienka k francúzskym pomeroch (treba ju relativizovať v ekonomickom a sociálnom kontexte a v kontexte európskych a svetových zmien) umožňuje klásť dodnes otvorenú protirečivú otázku, ktorá s týka problému multidisciplinarity v konfrontácii s rôznorodosťou architektonických povolání. Je zrejme, že modely vykonávania profesie a modely vzdelávania sú v permanentnej interakcii, že jestvujú a vzájomne pôsobia vzťahy medzi architektonickou praxou a výučbou architektúry.

Postupné zmeny, reformy

Pri výučbe architektúry sme vo Francúzsku poznali strety rôznych modelov výučby s kyvadlovými účinkami a postupné zmeny spojené s rôznymi fázami definovania kompetencií, ktoré má architekt dosiahnuť, a to v zmysle dvoch reforiem výučby z rokov 1968 a 1984 a tretej, pripravovanej na začiatok roka 1998. Paradoxne, profesno-spolkové zameranie sa zrodilo v roku 1968 v dôsledku priveľkého odklonu reálnej tvorby od akademizmu a ako výsledok úvah o architektúre ako o profesii a odbornej disciplíne so sociálnym určením. Reforma z roku 1968 potvrdila preferenciu humánnych a sociálnych vied, význam kritiky a oddialenie architekta od aktu stavebnej činnosti. Po ekonomickej podriadenosti architekta výstavbe pri naliehavej povojnovej rekonštrukcii vytvorili architekti v snahe zmeniť architektonickú prax školy architektonického myslenia, v ktorých sa akademizmus novelizoval, ale nie nahrádzal zavedením sociológie, dokonca antropológie, kultúrnymi dejinami s kontextuálnym vysvetlením histórie štýlov a analýzou rozdelenia moci medzi štát a mestá (hlavne v oblasti bytovej politiky).

Zvláštnosti

Paralelne s vývojom spôsobu výkonu povolania (nielen ako slobodného povolania) si architektonická výučba prizvala mnoho disciplín podľa nových možných (alebo vymyslených) polí pôsobenia. Bola by to multidisciplinarita v projekte, v ktorom staviteľ - budúci architekt - predbežne robí niekoľko analýz vo vnútri projektu, alebo by šlo o projektovanie pre budúcnosť, kde sa ponúkajú veľmi rôznorodé aspekty a multidisciplinarita by tu smerovala k vytvoreniu prostredia, v ktorom by architektúra bola spojená s úplne inými vyjadrovaniami prostriedkami. Tieto pohyby a vzťahy medzi výučbou a praxou podporili vznik pedagogických zásad a zvláštností, ktoré sa

týkajú najmä veľkých súborov, riešenia predmetní, samotného bytu, prípadne v širšom zmysle bývania, spôsobov bývania alebo problémov trhu, výroby a podmienok výroby v oblasti bývania.

Tieto mutácie môžeme chápať tiež ako rozšírenie a prehĺbenie úlohy architekta (a jeho povolania) v spoločnosti, ktorá je na jednej strane v rozvoji, na strane druhej v kríze miest, historického prostredia a verejného priestoru. Architektonický výskum a vplyvy multidisciplinarity sa teda rozvíjajú a udržiavajú vďaka spoločenskej a rezortnej požiadavke. Potvrdením významu odboru architektúra a zdôraznením jeho špecifik (bez epistemologického ohraničenia, ale s orientáciou na projekčnú prax) výskum znovu potvrdil úlohu architektov - učiteľov a výskumníkov.

Multidisciplinarita a súperenie

Multidisciplinarita výskumu sa v odbornej delbe práce niekedy prejavuje dvojznačne. Skutočne, keď sa volalo po vedeckom vzdelaní inžinierov a vedcov alebo po teóriách výtvarného umenia, vtedy urbanisti, inžinieri, historici, experti všetkých druhov sa predháňali, aby si rozdelili úlohy v rámci architektúry, ba dokonca aby ju nahradili. A ak ide o to, aby sa architekti naučili reč partnerov architektúry, ide vždy o partnerstvo konkurenčné.

Reforma z roku 1984

Reformou výučby architektúry z roku 1984 sa štát rozhodne postavil za multidisciplinaritu. Zaviedol päťročný systém štúdia ukončený certifikátmi z troch predmetov v rámci jednej témy alebo jednej architektonickej problematiky. Zadefinoval spoločný povinný rámec s presným aj variabilným pomenovaním predmetov (od práva až po rekonštrukcie), určil minimálny počet hodín v rôznych odborných oblastiach. Vytvoril tiež jednoročné post-diplomové vzdelávanie (Certifikát prehĺbených architektonických štúdií) ako prípravu na budúci doktorát z architektúry. Toto vzdelávanie otvára prístup k vedľajším špecializáciám, ku kultúre, dejinnému dedičstvu, k špecifickým odborom (námorná architektúra, scénografia, akustika a pod.), k otázkam navrhovania územia, ochrany životného prostredia, formovania krajiny, k témam programovania, autorského vedenia stavieb, k mestu a jeho formám alebo k problematike technických konštrukcií. Cieľom reformy podporiť odbornosť a variabilitu výkonu architektonickej praxe.

Prax kontra výskum - reakcia

Na školách architektúry je dnes výskum stálou inštitúciou na obnovu poznatkov vo vzdelávaní. Ale dosiahnuť to nebolo ľahké, lebo vo vzdelávaní sú prax a výskum v opozícii. Prax vidí v prebytku všeobecnovzdelávacích predmetov stratu špecifickej odbornej kvalifikácie, výskum chce rozvíjať vedomosti architekta v nových súvislostiach tak. Návrat k projektu v deväťdesiatych rokoch bol logický v kontexte ekonomickej krízy, keď namáhavosť získania objednávky vyvolala

obranný reflex združovania (Spolok, Komora) a uprednostnila "hviezdny" systém. Vynikajúca kvalita a úspech niekoľkých veľkých architektov, ktorí sa presadili v medzinárodnom meradle (Noüvel, Portzamparc, Vasconi, Odile Decq alebo Kagan) a prax súťaží ovplyvnili modely vzdelávania a uprednostnili formalizmus pred humánnymi a sociálnymi vedami. Ani veľké úspechy niektorých architektov však nemohli zabrániť súčasnej kríze individualistického liberálneho modelu. Vo Francúzsku žiadna súčasná projekčná firma nemá viac ako 50 zamestnancov, existuje tam 25 000 firiem pre 26 500 architektov zapísaných v Komore architektov. Napríklad v Anglicku pripadá na firmu 6 architektov a 12 až 13 iných odborníkov (inžinierov, ekonómov atď.) a okrem nich sú tam ešte i stavitelia združení do veľkých firiem.

Nové aktivity

Znovudefinovanie sociálnych potrieb a nových tematických dominánt vedie francúzskych architektov k rozvíjaniu nových kompetencií, ale nie ku zmene obsahu ich práce. Nové aktivity sa budú uplatňovať v rámci dlhej reťaze rozhodnutí v rámci výstavby: od prípravy a vedenia stavby až po expertízy a poradenstvo v problematike krajiny a životného prostredia. Nová prax sa bude opierať o sieť doplnujúcich aktivít procesu výstavby.

Nové zamestnania

Tri významné trendy podporujú diverzifikáciu a multidisciplinaritu:

1. Spochybnenie tradičného architektonického myslenia najmä informatikou a umelou inteligenciou, ktorá dovoľuje nové prístupy k skúmaniu priestorových vzťahov a zdôrazňuje súvis medzi architektúrou a komunikáciou.
2. Urbanistické postupy, ktoré mobilizujú rozsiahle znalosti potrebné na riadenie a pretvorenie mesta. Videli sme odbornú náplň IV. EURO-PANu, na ktorom sa Bratislava zúčastnila svojou problematikou "budovania mesta v meste", videli sme všetky otázky okrajových mestských plôch a ich konverzie, problémy architektonickej obnovy veľkých súborov a miest, pretvorenia starej zdegradovanej mestskej štruktúry, obnovenia a vybavenia verejných mestských priestorov alebo vytýčenia vízie moderného a nádherného mesta. Práve v týchto oblastiach musia mať tvorivé vstupy architekta charakter multidisciplinárneho prístupu. Architekt nemôže sám riešiť zásadné problémy architektonickej tvorby v súlade s požiadavkami trvale udržateľného rozvoja.
3. Profesionálna cirkulácia v Európe (i ďalej), pri ktorej sa bude stále viac presadzovať požiadavka globálnejšieho prístupu architekta a na druhej strane potreba jeho schopnosti rešpektovať genia loci.

Potreba multidisciplinarít

Výchova architektov musí reagovať na tieto nové požiadavky praxe, musí dať študentom rôznorodý súbor vedomostí. Vo Francúzsku už

zopár rokov zaznamenávame kyvadlový účinok spätnej väzby medzi vzdelávaním a praxou i polaritu medzi združovaním a otvorenosťou. Ak chceme posilniť úlohu a postavenie architekta v spoločnosti, musíme podporiť všetky disciplíny, ktoré prispievajú k jeho odbornosti, k jeho kultúre, k jeho schopnosti (seba)kritiky ako protipólu dogmatickosti. Musíme podporovať aj architektonický výskum, ktorý je základom rozvoja profesie vo všetkých jej špecifikách.

Reforma 1997

Hlavným cieľom návrhu novej reformy výučby architektúry, ktorý spoznáme v najbližších dňoch, je reakcia na výzvu sociálnej a mestskej transformácie. Táto reforma navrhuje viac modelov vzdelávania, predĺži štúdium z 5 na 6 rokov v troch cykloch so štvorročným základným vzdelaním a umožní zaviesť rôzne spôsoby výučby. Reforma dovoľuje prehĺbiť tieto špecifiká a viac odlíšiť hlavný prúd škôl (ktoré udeľujú diplom DPLG), od špecializovanejšej výučby najmä univerzitného typu (s ukončením DESS) či formou vedeckej výchovy (s ukončením DEA), čo umožní uplatnenie doktorandského štúdia v architektúre. Táto reforma určuje až v európskom kontexte niektoré oblasti výkonu profesionálnej praxe, urbanistického a architektonického projektovania, poradenstva, výkonu staveľskej praxe, uplatnenia v oblasti reštaurovania a obnovy historických objektov a sídiel alebo vo vedách o konštrukciách a technike. Ťažiskom vzdelávania sa stáva projekt, architektonická a urbanistická tvorba ako priestor pre rozvoj špecifických schopností architekta, ale výučba sa opiera o vedomosti posilňované a inovované výskumnou činnosťou.

Záver

Spomínaný projekt reformy výučby architektúry vo Francúzsku je novým pokusom o zladenie výchovy s reálnymi podmienkami architektonickej praxe a so sociálnymi (či skôr ekonomickými) požiadavkami spoločnosti. Povedzme si, že sa stretne o desať rokov, aby sme si overili spätnú väzbu medzi architektonickou praxou a modelmi vzdelávania, a súčasne si želajme, aby zatiaľ architekti so svojimi širšími vedomosťami a svojou vývojaschopnosťou zaujali trhy, ktoré im ešte unikajú.

*

*Sylvia Clavel, riaditeľka školy
Ecole d'Architecture Paris-Villemin*

DEVELOPMENT IN THE ARCHITECTURAL PRACTICE AND THE MULTIDISCIPLINARITY OF ITS EDUCATION

By Sylvia Clavel

At present there is a liberal interpretation of architectural practice. Education in architecture can have various models. The reform in 1968 caused a drastic decline of actual practice and gave priority to academic education. The reform

of the state school system in 1984 decided for multidisciplinary, which enables the architect to analyze the issues within the design as well as their future impacts. A five-year system has been introduced, with a one-year postgraduate diploma study. The reform of education being prepared for 1998 will extend the study to 6 years in three cycles. The basic education will last 4 years, which should harmonize education with the conditions of actual architectural practice and its social and economic factors. If the role of an architect in society is to be assured, it is advantageous to include all the disciplines which contribute to his skill, cultivating his abilities to criticism but at the same time avoiding dogmatism. Evolution des métiers de l'Architecture et pluridisciplinarité de l'enseignement.

Dagmar Glosová

MODEL STUDIA NA FA VUT V BRNĚ

Vážení přátelé, dovoluji mi, abych Vám poděkovala za toto milé pozvání. Ráda bych vám sdělila naše zkušenosti s právě dokončeným modelem studia. Nevím, zda toto téma patří sem do úvodu Vaší konference, kam byl můj příspěvek zařazen. Myslím, že obsahově má blíže k tématům, o kterých se bude diskutovat zítra.

Koncem ledna tohoto roku jsem ukončila svoji sedmiletou činnost ve funkci proděkanky pro studium. Zároveň byl také promoci ukončen první cyklus studia podle nové koncepce, zahájený ve školním roce 1990/91. Můžeme tedy bilancovat.

Stejně jako vy, i my máme studium dvoustupňové. Myslím, že ke změně koncepce nás vedla stejná snaha přizpůsobit se chystanému jednotnému modelu studia architektury v Evropské Unii. Schéma našeho modelu je v tabulce 1.

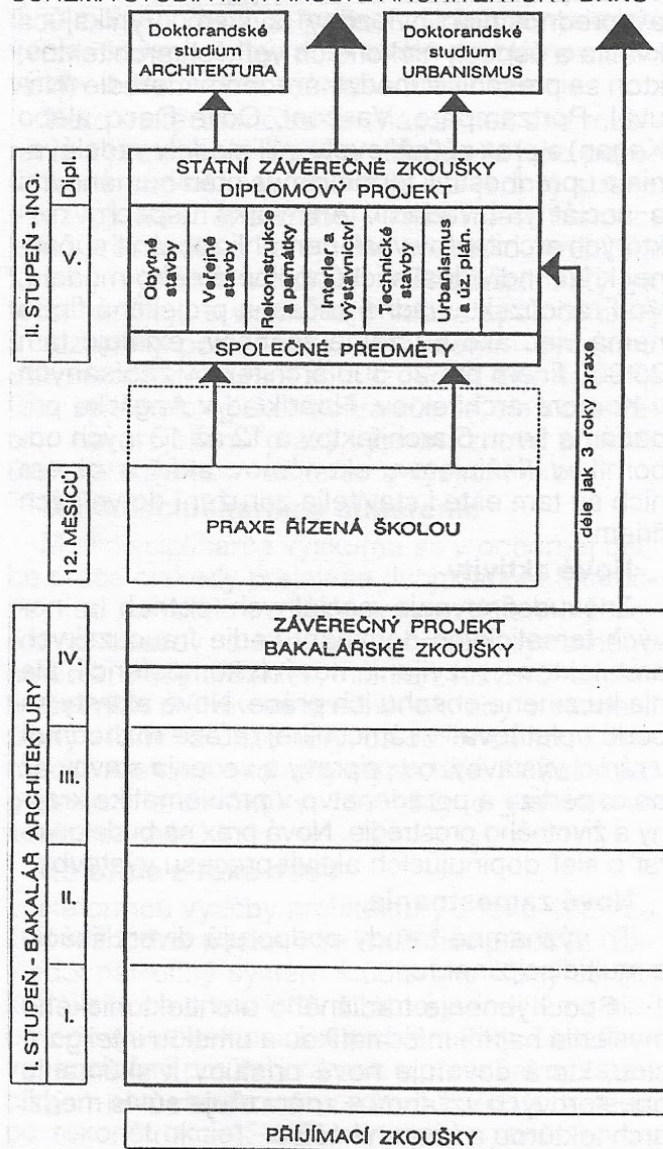
Výučba na prvním stupni má poměrně stabilní průběh (tabulka 2,3). Studijní plán (očistěný od různých marxismů, ale také tělocviku a jazyků - ty jsou doporučeny s povinností složit zkoušku do konce studia 1. stupně za 4 kredity) se obsahově kryje s dřívějším úplným studiem architektury.

Studium 1. stupně je ukončeno souhrnnou bakalářskou zkouškou složenou z obhajoby závěrečného projektu a zkoušky ze čtyř předmětů: architektonické typologie, teorie a vývoje architektury, teorie a navrhování konstrukcí pozemních staveb a urbanismu.

Absolvent - bakalář - by tedy měl být připraven obstát jako zaměstnanec v architektonické kanceláři. Není však připraven takovou kancelář vést. Přípravu k tomu dostane ve druhém stupni studia po tom, co si ověří své schopnosti v praxi.

Praxe je povinná v trvání minimálně jednoho roku a její průběh stanoví přesná pravidla, která jsou součástí Studijního a zkušebního řádu.

SCHEMA STUDIA NA FAKULTĚ ARCHITEKTURY BRNO

Tady se trochu zdržím: alespoň 6 měsíců po ukončení 1. stupně studia musí být student souvisle zaměstnán u autorizovaného architekta, zbývající část povinnosti může splnit i na pracovištích, která se naší profesí dotýkají (na stavbě, na úřadě...atd.). Tuto druhou část si mohou plnit již po ukončení 2. ročníku, třeba o prázdninách, ale na jednom pracovišti musí být souvisle nejméně 2 měsíce (uvolní si tak 1/2 roku třeba pro cestování). Máme zjištěno, že zůstávají většinou celý rok u jedné firmy.

V průběhu praxe si musí vést deník a kontrolovaně plnit úkoly, které vyplývají z nutnosti projít, nebo seznámit se se všemi fázemi projektování dle honorářového řádu ČKA (tabulka 4,5).

Naše zkušenosti s praxí po třech letech, kdy jsou bakaláři na praxi, ukazují tři problémy. První: odborná veřejnost nejdříve moc nevěděla, co to jsou bakaláři a co od nich může čekat. Snažili jsme se podávat informace v odborném tisku, informovat naše kolegy z praxe v osobním styku, bakaláři dostali u promoce také osobní dopis děkana pro svého zaměstnavatele. Myslím, že dnes o neinformovanosti projekčních kanceláří